

Lausunto

02.09.2020

Asia: STM048:00/2020

VALMIUSSUUNNITTELUA JA TILANNEKUVAA KOSKEVAT SÄÄNNÖKSET TERVEYDENHUOLTOLAKIIN JA SOSIAALIHUOLTOLAKIIN

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan organisaatio

Kunta tai kuntayhtymä

Näkemyksenne ehdotetuista sosiaalihuoltolain muutoksista

Kaupunginjohtaja 67§/2020: Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain ja sosiaalihuoltolain muuttamisesta

Valmiutta ja häiriötilanteiden hoitamista koskevat säädökset

Lausuntopyyntö

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt 16.6.2020 lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi terveydenhuoltolain ja sosiaalihuoltolain muuttamisesta. Säädosmuutokset koskevat sosiaali- ja terveydenhuollon valmiussuunnittelua ja tilannekuvan luomista koskevia säännöksiä. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2021 alusta.

Asiaa koskeva luonnos hallituksen esitykseksi oli lausuntokierroksella huhtikuussa 2020. Lausuntopalautteen johdosta hallituksen esityksen luonnokseen on nyt tehty muutoksia ja se on lähetetty uudelle lausuntokierrokselle. Espoo on antanut ensimmäisellä lausuntokierroksella perusteellisen lausunnon kaupunginjohtajan päätöksellä 15.4.2020 §35. Kokonaisuudesta Espoon kaupunki lausui kantanaan, ettei lausunnon kohteena olevia lakimuutoksia tulisi tehdä.

Esityksessä ehdotetaan, että yliopistollista sairaalaa ylläpitävät sairaanhoitopiirit ohjaisivat sosiaali- ja terveydenhuollon valmiussuunnittelua yhtenäisten valtakunnallisten periaatteiden mukaiseksi sekä kokoaisivat ja analysoisivat tietoa perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon häiriötilanteista ja niiden uhkista sekä muodostaisivat ja ylläpitäisivät terveydenhuoltojärjestelmän valmiutta kuvaavaa tilannekuvaa. Yliopistollista sairaalaa ylläpitävien sairaanhoitopiirien tilannekuvan pohjalta muodostettaisiin valtakunnallinen tilannekuva.

Sosiaalihuoltolakiin lisättäisiin valmiussuunnittelua ja tilannekuvan keräämistä koskevat säännökset. Lisäksi säädettäisiin sosiaalihuollon alueellisesta yhteistyöstä valmiussuunnittelussa ja tilannekuvan keräämisessä. Valtion mahdollisuutta osallistua valmiuden ylläpitämiseen ja erityistilanteiden hoitamiseen rahoittamalla toimintaa laajennettaisiin myös sosiaalihuollon toimintaan.

Lausunto

Lainsäädäntöuudistuksesta

Nyt lausunnon annettussa hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan muutoksia tilannekuvan muodostamiseen ja tilannekuvan muodostamisen valmistelun ohjaukseen ja koordinointiin. Siinä ei enää ehdoteta säädettäväksi suoraan vastuusuhteista, eikä resurssien johtamisesta poikkeusoloissa. Espoon kaupunki lausui aiemmassa lausunnossaan tästä kriittisesti ja pitää säännösehdoitusten muuttamista näiltä osin parannuksena, joskaan ei riittävänä.

Espoon kaupungin kanta on, ettei lausunnon kohteena olevia lakimuutoksia tulisi tehdä. Kaupungin näkemyksen mukaan valmiussääntelyn lainsäädäntöuudistuksen kiireelliselle aikataululle ei ole asianmukaisia perusteluja. Kaupunki toistaa tästä aiemmassa lausunnossaan toteamansa ja katsoo, että ehdotetussa aikataulussa ei tule tehdä näin rakenteellisesti merkittäviä lainsäädäntöratkaisuja. Vallitseva Covid19 -pandemiatilanne ei ole oikea ajankohta valmiussääntelyn lainsäädäntöuudistuksen ajankohdaksi. Valmiuslainsäädännön, tarvittavien erityislakien ja vastuiden kokonaisuus on tarkoituksenmukaista katsoa pandemiatilanteen päättyessä. Koska mahdolliset muutokset edellyttävät perusteellista asian selvittämistä, on hyvä, että Covid19 aiheuttamasta erittäin poikkeuksellisesta tilanteesta tehdään jälkikäteen huolelliset arviot valmiutta ja häiriötilanteiden hoitamista koskeville lainsäädäntömuutostarpeille.

Säädösuudistuksen esityksen perusteluissa esitetään, että nyt on tarkoituksenmukaista tehdä valmiusasioita koskevat muutokset, ja että säädösten voimaantuloa ei voida lykätä sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistuksen yhteyteen. Esityksen mukaan rakenneuudistuksen voimaantullessa jo käynnissä oleva toiminta voidaan mukauttaa suoraan uusiin rakenteisiin. Kaupungin näkemyksen mukaan muutokset edellyttävät perusteellista asian selvittämistä ja mahdollisten muutosten sitomista sote- ja maakuntauudistukseen. Espoon kaupunki toistaa tästä aiemman lausumansa, eikä yhdy esityksessä esitettyyn kantaan.

Ehdotuksen mukaan uudistuksella ei olisi kunnille merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Kuten esityksessä todetaan, kyseessä olisi uusien rakenteiden muodostaminen. Ehdotuksen mukaan uudistuksen tavoitteena on lisätä yhteistyötä sairaanhoitopiirin kuntien välillä keskussairaalan sijaintikunnan sosiaalihuollon viranomaisen johdolla, joten on oletettavaa, että uusista rakenteista aiheutuu kunnille kustannuksia vähintäänkin henkilöstöresurssoinnin muodossa. Kaupunki ei pidä realistisena arviota, että rakenteellisesta muutoksesta ei aiheutuisi merkittäviäkin kustannuksia.

Espoon kaupunki korostaa, että mahdollisia valmiussäätelyn muutoksia pohdittaessa keskeistä on, että tietojen vaihtoa ja kokonaiskuvan muodostamista parannetaan ensi sijassa valtionhallinnon eri toimijoiden kesken.

Kaupunki toistaa aiemmin lausumansa siitä, että esityksessä ei ole erikseen määritelty käsitteitä ”normaaliolojen häiriötilanne” ja ”poikkeusolot”. Espoon kaupunki katsoo, että normaaliolojen häiriötilanteet- ja poikkeusolot -käsitteet on sidottava lainsäädännön määritelmään. Esimerkiksi poikkeusolojen määritelmästä on säädetty voimassa olevassa lainsäädännössä valmiuslaissa.

Näkemyksenne ehdotetuista sosiaalihuoltolain muutoksista

Hallituksen esityksen luonnoksessa ehdotetaan sääntelyä sosiaalihuollon varautumisesta. Kunnan yleisestä varautumisvelvollisuudesta säädetään jo valmiuslaissa. Sosiaalihuollon varautuminen on osa kunnan kokonaisvarautumista ja kunnan vastuu järjestäjänä ja valmiussuunnittelussa on voimassa olevan lainsäädännön mukaan selvä.

Hallituksen esityksen luonnoksen mukaan sairaanhoitopiireille, joissa on yliopistollinen sairaala, annettaisiin tehtäväksi sosiaali- ja terveydenhuollon valmiussuunnittelun ohjaus valtakunnallisten yhtenäisten periaatteiden mukaisesti omalla erityisvastuualueellaan. Sairaanhoitopiirin, jossa on yliopistollinen sairaala, ehdotettu ohjaustehtävä ja ohjauksen laajuus jää ehdotuksessa epäselväksi. Ehdotuksen mukaan sosiaalihuollon yhteistoimintaa tulee käynnistää mahdollisimman nopeasti sairaanhoitopiirien johdolla. Ehdotuksen mukainen sairaanhoitopiirin sosiaalihuollon valmiussuunnittelun ohjaus erityisvastuualueella ei sairaanhoitopiirin ulkopuolisena toimialana ole kannatettava. Espoon kaupunki ei myöskään kannata ehdotusta, jossa yliopistollista sairaalaa ylläpitävän sairaanhoitopiirin sijaintikunnan sosiaalihuollon johtava viranomainen osallistuu sosiaalihuollon asiantuntijana terveydenhuoltolain ehdotetun 42a §:n 1 kohdan mukaiseen sosiaali- ja terveydenhuollon valmiussuunnittelun ohjaamiseen. Kaupungin näkemyksen mukaan ehdotettu valmiussuunnittelun ohjaustehtävä sairaanhoitopiireille, joissa on yliopistollinen sairaala, johtaa varautumisvastuun jakautumiseen ja vaikeuttaa mahdollisesti kunnan sisäisten toimijoiden hyvää ja toimivaa yhteistyötä.

Hallituksen esityksen luonnoksen mukaan samaan sairaanhoitopiiriin kuuluville kunnille tulisi velvoite yhdessä laatia yhteinen sosiaalihuollon valmiussuunnitelma. Alueen yhteinen valmiussuunnitelma laadittaisiin keskussairaalan sijaintikunnan sosiaalihuollon viranomaisen johdolla ja kaikkien alueen kuntien olisi osallistuttava työhön. Käytännön tasolla

valmiussuunnittelutyö tarkoittaisi alueen toimijoiden yhteisiä neuvotteluja ja kuntien sosiaalihuollon valmiussuunnitelmien yhteensovittamista alueelliseksi suunnitelmaksi. Kyseessä olisi merkittävien kokonaisuuksien ja alueellisia eroja omaavien alueiden tarpeiden yhteensovittamistyö.

Näkemyksenne ehdotetusta terveydenhuoltolain muutoksista

Hallituksen esityksen luonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi Terveydenhuoltolain 38§:ää siten, että sairaanhoitopiirin kuntayhtymän on päätettävä yhteistyössä alueensa kuntien kanssa terveydenhuollon alueellisesta varautumisesta normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin. Kaupungin näkemyksen mukaan ehdotettu säännös on ristiriidassa valmiuslain kunnille antaman veloitteen kanssa. Ehdotus vaikuttaa tällaisenaan aiheuttavan varautumisvastuun jakautumisen ja vaikeuttaa mahdollisesti kunnan eri toimialojen toimijoiden hyvää ja toimivaa yhteistyötä.

Sairaanhoitopiirin kuntayhtymä on lisäksi velvollinen laatimaan yhteistyössä alueensa kuntien kanssa terveydenhuollon alueellisen valmiussuunnitelman. Valmiussuunnitelma tulee yhteensovittaa sosiaalihuoltolain ehdotetun 33 d §:ssä tarkoitetun sosiaalihuollon alueellisen valmiussuunnitelman kanssa. Esityksestä ei käy ilmi, miten tämä yhteensovittaminen tapahtuu. Terveydenhuollon ja sosiaalihuollon valmiussuunnitelmien yhteensovittaminen normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa on haastavaa ja ehdotuksen mukaan työskentely yhteensovittamisessa tapahtuisi sairaanhoitopiirin johdolla, jonka toimialaa sosiaalihuolto ei ole. Ehdotuksessa tarkoitettu valmiussuunnittelu kattaisi sairaanhoitopiirien lisäksi myös kuntien perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon valmiussuunnittelun. Kaupunki toistaa edellä lausutun näkemyksensä siitä, että ehdotuksen mukainen sairaanhoitopiirin sosiaalihuollon valmiussuunnittelun ohjaus erityisvastuualueella ei sairaanhoitopiirin ulkopuolisena toimialana ole kannatettava.

Näkemyksenne ehdotetusta terveydenhuoltolain muutoksista

-

Muita kommentteja

-

Yli-Koski Elina
Espoon kaupunki - Kaupunginjohtaja 67§/2020